

The background features a series of concentric, overlapping circles in light gray and white, some solid and some dashed, creating a dynamic, geometric pattern.

Цивільно-правові зобов'язання та договори

- ПЛАН

- 1. Поняття та види цивільно-правових зобов'язань

- 2. Цивільно-правові договори: поняття, види, порядок укладання та припинення

1. Поняття та види цивільно-правових зобов'язань

- **Зобов'язаннями** є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку (ст. 509 ЦК)

-
- Як і будь-яке цивільне правовідношення зобов'язання включає в себе такі елементи: суб'єкти, об'єкт, зміст.

-
- **Суб'єктами** у зобов'язанні виступають його учасники, яких законодавець називає кредитором і боржником. Це можуть бути як фізичні, так і юридичні особи.

-
- **Об'єкт зобов'язання** — це те, на що спрямовані права та обов'язки суб'єктів, тобто - це певні дії щодо речей, грошей, послуг. Ці дії можуть полягати в :
 - - передачі речей у власність чи користування;
 - - виконання певної роботи;
 - - наданні певних послуг;
 - - сплати грошей (відшкодування збитків) тощо.

-
- **Зміст зобов'язання** — це сукупність суб'єктивних прав та обов'язків його учасників. Оскільки зобов'язання є правовідносинами майнового характеру, то і зміст їх становлять суб'єктивні права та обов'язки також майнового характеру.

-
- За підставами виникнення розрізняють зобов'язання:
 - 1) договірні (**виникають на підставі укладеної угоди, яка, нарівні з законодавством, визначає умови зобов'язання** (наприклад, договір з переможцем онлайн-торгів в тендері)
 - 2) не договірні (**виникають за відсутності укладеного між сторонами договору, відповідно до певних юридичних фактів.**)
 - 3) односторонньо – вольові (**виникають із односторонніх угод (довіреність, заповіт)**)

- За співвідношенням прав і обов'язків зобов'язання поділяють на:

- 1) односторонні;

- 2) взаємні.

У тих випадках, коли одній стороні зобов'язання належить право, а іншій - обов'язок, зобов'язання вважається **одностороннім**. До односторонніх зобов'язань відносять договори позики, дарування. Якщо кожна із сторін набуває поруч з правами ще й певних обов'язків, то зобов'язання вважається взаємним (купівля-продаж).

-
- **Двосторонні зобов'язання** ще йменують взаємними, оскільки в них завжди присутня взаємність дій сторін, тобто взаємність виконання

-
- Виділяють також зобов'язання, де боржник повинен вчинити певні, визначені дії; зобов'язання, де за умови неможливості виконати певні дії, боржник має право замінити їх виконанням іншими.. визначеними у договорі діями (факультативні зобов'язання), й альтернативні зобов'язання.

-
- **Альтернативне зобов'язання** - це зобов'язання, змістом якого є право вимагати і відповідний йому обов'язок здійснити одну з кількох дій на вибір. Виконання зобов'язань при цьому становить здійснення однієї з декількох дій. Право вибору. Якщо інше не впливає із закону чи тексту договору або із сутності договору, належить боржнику.

- **Додатковим** є зобов'язання мета якого - забезпечити виконання головного зобов'язання. Так, угода про заставу забезпечує виконання основного договору - позики. Додаткові зобов'язання тісно пов'язані з головним, а припинення головного зобов'язання відповідно припиняє і додаткове.

-
- Проте окремі зобов'язання настільки тісно пов'язані з особою боржника чи кредитора, що виконати їх в іншому суб'єктному складі неможливо. Такі зобов'язання називаються особистими. Так, смерть автора припиняє дію видавничого договору.

За економічними
і юридичними
ознаками
зобов'язання у
літературі
традиційно
поділяють на:

- 1) зобов'язання з оплатної реалізації майна (купівля-продаж, поставка, контрактація, міна, довічне утримання), постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу;
- 2) зобов'язання з оплатної передачі майна в користування (майновий найм, найм житлового приміщення, оренда, лізинг);
- 3) зобов'язання з безоплатної передачі майна у власність або користування (дарування, пожертва, позичка);
- 4) зобов'язання з виконання робіт (підряд, підряд на капітальне будівництво, виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технічних робіт);

За економічними
і юридичними
ознаками
зобов'язання у
літературі
традиційно
поділяють на:

- 5) зобов'язання з надання послуг (доручення, комісія, зберігання, охорона експедиція);
- 6) зобов'язання з перевезень (залізничних, морських, річкових, повітряних, автомобільних, морським та річковим буксируванням);
- 7) зобов'язання з кредитних розрахунків (позика, банківське кредитування, розрахунковий та поточний рахунок, розрахункові правовідносини, чек, вексель);
- 8) зобов'язання зі страхування (майнове та особисте страхування, страхування відповідальності);

За економічними
і юридичними
ознаками
зобов'язання у
літературі
традиційно
поділяють на

- 9) зобов'язання за спільною діяльністю (спільна діяльність громадян, спільна діяльність організацій);
- 10) зобов'язання, що виникають з односторонніх правомірних дій (публічна обіцянка винагороди, ведення чужих справ без доручення);
- 11) охоронні зобов'язання (зобов'язання, які виникають внаслідок заподіяння шкоди, рятування майна, безпідставного придбання або збереження майна без достатніх правових підстав).

Цивільно-
правові
ДОГОВОРИ:
ПОНЯТТЯ, ВИДИ,
порядок
укладання та
припинення

- **Договір** є основною підставою виникнення зобов'язально-правових відносин (зобов'язань), що встановлює певні суб'єктивні права і суб'єктивні обов'язки для сторін, які його уклали.

-
- **Договір** можна визначити як угоду двох або кількох осіб, спрямовану на встановлення, зміну або припинення цивільних правовідносин.
 - **Предметом** договору завжди є певна дія, але ця дія може бути тільки правомірною. Якщо предметом договору буде неправомірна дія, тобто незаконна, то такий договір визнається недійсним.

-
- Договір вважається дійсним при дотриманні таких умов:
 - законність дії;
 - волевиявлення сторін;
 - дотримання встановленої законом форми договору;
 - правоздатність і дієздатність сторін.
-
- **Головним елементом** кожного договору є воля сторін, спрямована на досягнення певної мети, яка не суперечить закону.

-
- **Змістом** будь-якого договору є права й обов'язки сторін, встановлені ним. Зміст будь-якого договору характеризується його умовами. Прийнято розрізняти істотні, звичайні і випадкові умови договору.

-
- **Договір вважається укладеним**, коли між сторонами в потрібній у належних випадках формі досягнуто згоди по всіх істотних умовах. Такими є умови договору, що визнані такими за законом або необхідні для договорів даного виду, а також всі ті умови, щодо яких за заявою однією із сторін повинно бути досягнуто згоди (наприклад, у договорі купівлі-продажу істотними є предмет, ціна, строк).

-
- Крім згаданих умов, у договорі можуть бути звичайні й випадкові умови.
 - До **звичайних** умов належать ті, які вироблені практикою для договорів певного виду та оприлюднені в установленому порядку (наприклад, місце виконання договору). Ці умови не обов'язково повинні бути включені до договору. Якщо вони не включені до договору, то діє загальна норма Цивільного кодексу. Якщо ж сторони бажають встановити інше місце виконання договору, то це має бути обумовлено в договорі.

-
- **Випадковими** визначаються такі умови договору, які звичайно в договорах такого виду не передбачаються, але можуть бути встановлені угодою сторін. Наприклад, винагорода повіреному в договорі доручення за виконання доручених йому дій не передбачається, але якщо сторони передбачать умову про винагороду, то повірений має право вимагати її виплати. Отже, випадкова умова, якщо вона включена до договору, має бути виконана.

-
- У договорі може бути зафіксовано волю двох чи кількох осіб.
 - Договори, в яких бере участь понад двох осіб, називаються багатосторонніми (наприклад, договір про спільну діяльність по спорудженню житла, будівництво шляхів, шкіл і т. п.).
 - Договори, в яких одна сторона має лише права, а інша — лише обов'язки називають односторонніми. Їх слід відрізнати від односторонніх угод, учасником яких є одна особа. У договорі ж завжди бере участь не менше двох осіб.

-
- Договори, в яких кожна із сторін має і права і обов'язки, називають двосторонніми, або взаємними.
 - Розрізняють договори реальні й консенсуальні.
 - Реальні договори вважаються укладеними, тобто набувають юридичного значення лише з моменту фактичного здійснення певних дій (наприклад, договір позички слід вважати укладеним не з моменту угоди між сторонами про позичку, а з моменту, коли позикодавець передав позичальникові певну суму грошей).

-
- **Консенсуальні договори** вважаються укладеними і набувають юридичного значення з моменту досягнення угоди з основних умов договору (наприклад, купівля-продаж, найм, підряд тощо).

-
- За своєю формою договори можуть бути **усними і письмовими**. Останні, в свою чергу, поділяються на прості і нотаріально посвідчені.
 - За загальним правилом вибір форми договору залежить від бажання осіб, що його укладають. Однак у ряді випадків закон вимагає, щоб договори були укладені в певній формі. Якщо для договору не встановлено такої форми, він вважається укладеним, поки поведінка осіб свідчить про їхню волю укласти договір. Мовчання визначається виявом волі укласти договір лише у випадках, передбачених законом.

-
- **Усна форма** допускається в договорах, що виконуються під час їх укладання, якщо інше не встановлено законом (наприклад, договір купівлі-продажу за готівку).
 - **Проста письмова форма** застосовується в разі укладення договорів між юридичними особами, між фізичною та юридичною особою, крім договорів, що виконуються під час їх укладення. У простій письмовій формі укладаються й інші договори громадян між собою, якщо дотримання цієї форми вимагає закон (наприклад, договір майнового найму (оренди) між громадянами на строк понад одного року).

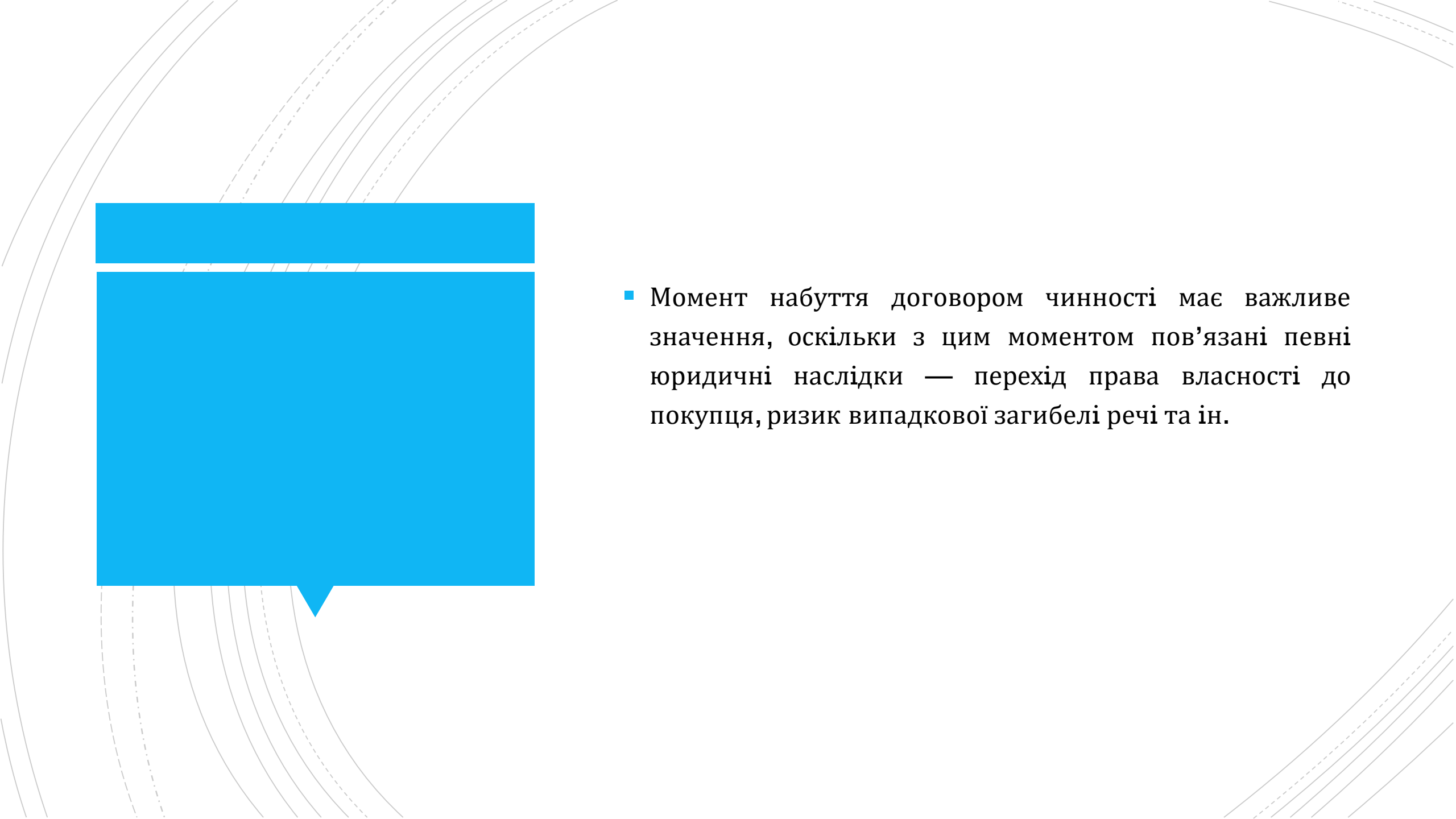
-
- Нотаріальне посвідчення письмових договорів обов'язкове у випадках, передбачених у законі. Таким чином, укладаються договір купівлі-продажу жилого будинку та деякі інші. Таке посвідчення здійснюється нотаріусом або іншою посадовою особою, яка відповідно до закону має право на вчинення даної нотаріальної дії шляхом вчинення на документі, в якому викладено текст правочину, посвідчувального напису. На вимогу фізичної або юридичної особи будь-який правочин з її участю може бути посвідчений нотаріально.
 - Недодержання форми договору, якої вимагає закон, тягне недійсність договору лише в разі, якщо такий наслідок безпосередньо обумовлений у законі.

-
- Договір вважається **укладеним**, коли сторони досягли згоди по всіх суттєвих умовах і угоду належним чином оформили.

-
- У процесі укладення договору розрізняють дві стадії: **пропозиція укласти договір (оферта) і прийняття пропозиції (акцепт)**. Цивільний кодекс України визначає, з якого моменту договір вважається укладеним. Коли пропозицію укласти договір зроблено із зазначенням строку для відповіді, договір вважається укладеним, якщо особа, яка зробила пропозицію, одержала від іншої сторони відповідь про прийняття пропозиції протягом цього строку. В той же час, коли пропозиція укласти договір зроблена усно без зазначення строку для відповіді, договір вважається укладеним, якщо інша сторона негайно заявила особі, яка зробила пропозицію, про прийняття цієї пропозиції. Якщо така пропозиція зроблена в письмовій формі, договір вважається укладеним, коли відповідь про прийняття пропозиції одержана протягом нормально необхідного для цього часу.

-
- Слід мати на увазі, що якщо з одержаної із запізненням відповіді про згоду укласти договір видно, що відповідь була надіслана своєчасно, вона визнається такою, що запізнилася лише в тому разі, коли особа, яка зробила пропозицію, негайно повідомить іншій стороні про одержання відповіді із запізненням. У цьому разі відповідь вважається новою пропозицією.
 - У той же час відповідь про згоду укласти договір на інших, ніж було запропоновано, умовах визнається відмовою від пропозиції і в той же час новою пропозицією. Однак це правило не поширюється на випадки, коли при укладенні договорів між державними, кооперативними та іншими громадськими організаціями виникають розбіжності, що підлягають розгляду судом, арбітражем або третейським судом.

-
- Часто сторони самі визначають момент вступу договору в юридичну силу, тобто момент, з якого договір вважається укладеним, про що прямо зазначають у договорі — договір набуває сили з такого-то дня, місяця і року. В інших випадках момент укладення договору визначає закон. Наприклад, договір купівлі-продажу жилого будинку має бути нотаріально посвідчений, але юридичної сили він набуває лише з моменту його реєстрації в місцевих органах управління.

-
- Момент набуття договором чинності має важливе значення, оскільки з цим моментом пов'язані певні юридичні наслідки — перехід права власності до покупця, ризик випадкової загибелі речі та ін.